

k temu prisiljeni in žal, da nam razmere ne dopuščajo za sedaj pečati se v večji meri s čem drugim, kakor s tem, da si ovarujemo svojo narodnost in svoj jezik.

Moje razprave bodo proste političnih pridatkov in sukale se bodo le na stvarnih tleh nedostatkov v slovenskih pokrajinah in potreb, za katere se potegujem.

Moji slovenski kolegi so v splošnji debati in pri dotičnih poglavjih v ožji debati, podrobno razpravljali, kako neugodno da je naše stanje v različnih delih uprave in posebno gledé šole. Jaz hočem na razgovor spraviti naše razmere gledé urada, hočem se pa omejiti na pravosodje, o katerem se ravno razpravlja.

Svoji razpravi na čelo čem postaviti kakor geslo besede, katere so bile nedavno izrečene na jako imenitnem mestu in od veleimnitne osebe.

V seji gosposke zbornice dne 22. aprila t. l. govorile so se naslednje besede (bere):

„Jaz sem vselej rekel, da je krivica, če se možu, kateri ne zna nemški, dostavi nemška sodba, nemški odlok. (Čujte! na desni.) Jaz sem bil zmiraj te vere in te misli, da cinozura za uporabo člena 19. drž. tem. postav mora biti v tem, da mora biti vsakemu avstrijskemu državljanu mogoče, da se posluži v deželi navadnega jezika, da lahko v tem jeziku svojo pravico išče in najde, to je, da mu mora biti dovoljeno, svojo prošnjo, pritožbo, tožbo podati v jeziku, v deželi navadnem in da se mora izdati razsodba v tem jeziku.“

Te besede, gospoda moja, katere zaznamljujejo vse naše želje in napore v pravosodju, govoril je v napominjani seji gosposke zbornice pri prvem branji dovolj znanega in prej omenjenega predloga proti jezikovnemu ukazu od 23. sept. t. l., ne grof Taaffe, ampak njegov nasprotnik v tem slučaju, ekscelencija vit. Schmerling. (Čujte! na desni.) Nočem dvomiti, da Nj. prevzvišenost res ni vselej bil tega prepričanja, vendar pa smem po pravici ugovarjati, da leta 1881, ko je prišla slovenska sodba na najvišje sodišče in jo je to v soglasju z drugo instanco, nadsodiščem Graškim, samó za to za nevaljavno in ničevó spoznalo, ker je bila slovenska, — da torej v tem letu 1881 to prepričanje Njih prevzvišenosti staréka — „lord oberrihterja“ ni bilo tako intenzívno, kakor sedaj, ko gre mejo delati med sodnim jezikom in jezikom za notranje poslovanje. (Prav dobro! na desni.)

Mi smo hvaležni nasprotnikom slovenskega uradovanja, da so poskusili slovenski jezik iz sodnih sob izgnati, — mi smo jim hvaležni, da so se drznili to storiti, kajti to je vzbudilo v slovenskem ljudstvu toliko nevoljo, da so se njegovi zastopniki v tej zbornici dvignili in zahtevali od justične uprave tacih uredb, ki bi naš, nám nad vse ljubi materni jezik te sra-

mote oprale, in justična uprava je v naredbi l. 1882 pripustljivost slovenskega jezika v uradu pripoznala. Jaz sem obžaloval, da ni tedaj justična uprava dalje segla, menim pa, da se na stališče nedopustljivosti slovenskega jezika v uradu ne bomo nikdar več vrnili, če uvažujemo njegovo razvitost in dokazano in od vlade pripoznano sposobnost za uradovanje.

Justična uprava je z omenjeno naredbo v bistvu sama pripoznala, da je jezik slovenski dopustljiv in je pri tem tudi še starejše, od nasprotnih vlad izdane in slovenskemu uradovanju jako blagovoljne naredbe otela pozabljenosti.

Toda vse te naredbe, — in priznavam, da je bilo takrat to morda opravičeno, — stojijo le na stališču, da je slovenski jezik v uradu le toliko rabiti, kolikor je to mogoče in se da storiti. Menim pa, da bi visoka vlada že danes morala in da bi lahko to stališče popustila. Jaz sem popolnem prepričan, da je znanje slovenskega jezika med sodniki bolj razširjeno, kakor se misli. Jaz sem celo prepričan, da če bi vlada imperativno zahtevala slovenski jezik, bi se ji ne bilo treba bati, da zadene na take težave, ki bi kazale, da je ta korak prezgoden. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Mošt in njegovo pridelovanje.

Čem bolje se razširja žganje med ljudi, tem hitreje gine zdravje in blagostanje izmed njih. Kdor je pravi prijatelj ljudstva, ne zmerja ga za to, a še manj ga grdi, kazoč na to v resnici pogubonosno prikazen, pač pa išče sredstev, da po njih, kolikor more, to kugo odpravlja.

Izmed teh sredstev ni najnižje pridelovanje mošta. Mošt ima vse lastnosti v sebi, da ustreže ljudem, ki pijó ali iz žeje ali tudi le za kratek čas. Požirek dobrega mošta, kako razfriša človeka! Kupica zdravega, čistega mošta, kako razveže človeku jezik v dobro voljo! To je v tem seveda resnica, mošt mora biti zdrav, čist, okusen in tak bode le tedaj, ako se prav dela in dobro okovarja.

V to pa je treba, da se jemlje sadje v pravem času z drevja. Ne prerano in ne prepozno, ta čas, ko je že popolnem dozorelo, kolikor se to godi na drevju, vzame se z drevja in najbolje, če se trga, ne pa stepa. Ako se namreč stepa, rani se preveč sadje ter tako gujije še, predno se stolče in to se zna, da iz gujilega sadja ne bode mošt nikoli prav okusen, pa tudi ne drži se dolgo.

Nekatero sadje pa še koj, ko se sname z drevja, ni godno za mošt, ampak mora nekaj časa na suhem kraju, pokrito s slamo ali s prti,

obležati. Nekaj ga pa je, ki ne sme dolgo ležati, kajti sicer se izpremeni v mokasto in testeno mečo, ter ni več dobro za mošt.

Kdor hitro, ko sname sadje z drevja, tisto stolče, dobi pač več mošta, toda nikoli tako dobrega, kakor če ga pusti, da nekaj časa obleži ter že po zunanem kaže, da je zrelo. Predno pa se tolče sadje, kaže nagnjilo sadje odbrati in ostalo, zdravo lepo oprati. Vode prilivati pa ne kaže ali le redko, kajti v sadju je itak dosti vode, samo pri nekaterih sadnih vrstah, ki imajo debeli sok, treba je priliti vode, ali izgodi se to naj zmerno! Na 20 kil hrušek dolije se tri, na 20 kil jabolk pa samo dva litra vode. Če se pa prilije več vode, mošta je seveda več, toda le-ta ni tako dober in kar je še huje, ne drži se.

Brž, ko se je sadje stolкло, dne se zmes v kadi ter ostane v njih od 5 do 12 dni. V njih se izvrši prvo, burno vrenje in prevleče se na vrhu z neko skorijo. Kar je sedaj že tekočine, to se odlije v sode ter shrani posebej. Odloj ima lepšo, svitlo barvo in je sploh okusniši, kakor pa, če se preša vse skupaj. Da se počaka na vrenje v kadéh, ima pa še to za-se, da dobi mošt bolji duh. V lupinju je namreč več tacih reči, ki lepo diše, toda prešanje jih ne dobi iz njega, pač pa vrenje.

Dobro storiš, če postaviš na stolčeno sadje preprogo iz lat ter kad pokriješ s krovom. Da more ogljikova kislina, ki se izpušča pri vrenju, oditi, deni v krove cevi. Ko se potlej izpreša mošt, nalije se v sode. Le-ti morajo biti snažni in nekaj žvepleni. Ako je v kleti toplote od 8—12° R., stori ona moštu najboljše za vrenje. To se zna, da si mora toplota ostati blizu enaka.

Ni zadosti, da si naprešaš dobrega mošta, treba ti je še dalje za-nj skrbeti. Le-ta skrb pa ni druga in ne drugačnja, kakor je je treba vinu. Tako oskrbljen mošt je na večih krajih bolji od vina in mrcina, če ga ne bodo delalci raji pili, kakor pa žganje!

Sejmovi. Dne 22. julija v Ivniku, pri sv. Heleni poleg Šmarja, na Malih Rodnah in v Mariboru. Dne 25. julija v Kozjem, v Lipnici, v Žalcu, v Črmožišah in v Slov. Bistrici. Dne 26. julija v Framu in na Teharjah. Dne 30. julija pri sv. Jakobu v Dolu in v Kostivnici.

Dopisi.

S Ptuja. (Po volitvah za okrajni zastop.) Volitve za okrajni zastop, katere so imele takrat poseben pomen, so srečno končane. Volilci veliki posestniki in volilni možje občin, vsi so storili svojo dolžnost z malo izjemo. Iz fare Polenšak izostal je eden veliki posestnik, iz Dornove dva, iz Pacinja dva; veliki posestniki fare sv. Lovrenca v slov. goricah prišli so

vsi volit razun enega Gerlinca, od sv. Andraža v slov. goricah vsi, od sv. Urbana vsi, od sv. Janža na polji vsi, celo visokorodni g. baron Dunaj Ebensfeldski, iz Cirkovške, sv. Lovrenčke in Majsberške fare vsi. Do častne zmage pripomogli pa so največ Pacinje, Mostje, Spodnji Velovlak, Levajnci, Drstenci, Svetinci, Ločić, Vitomarci, Drobotinci, Hvaletinci, Zagorci, Gerlinci, Bratislavci, ker je po teh vaseh največ velikih posestnikov. Po Halozah na Gori, Hajdinju, Vidmu, Zavrču, pri sv. Marku in Marjeti, v Podvincih so veliki posestniki redko sejani, kar je obžalovanja vredno, toda tudi ti so prišli vsi volit in so volili Slovence katoličane. Slava vsem! Vsi so se pokazali prave, trdne slovenske korenine može; niso se vstrašili rane ure, ne dolgega pota, ne zamude časa. Mestjani in nemčurji gledali so jih pisano, pa blizo si niso upali, ko so prišli v tolikem številu na volišče. Tudi najhujši nemčur ima strah, pred pravim slovenskim kmetom! Volilnih mož občin prišlo je volit 141 izmed 159. Tudi v tej skupini bila bi volitev enoglasna, ko bi se ne dali nekateri, ali iz častilakomnosti ali iz nevednosti zapeljati, da so nekatere narodne kandidate izbrisali in na njih mesto zapisali nekega mesarja in šnopsarja, znanega Šoštarčiča od sv. Vida in tujca Piska, potem nekatera druga imena. Može, ki se niso discipline držali, bili so iz fare sv. Trojica v Halozah, sv. Andraž v Halozah, sv. Barbara, sv. Marjeta in sv. Marko. (Dalje pride.)

Iz Noršinec pri Ljutomeru. (Letina.) Akoravno nam letošnje vreme, veter in dež menjajoč, in vedno hladno trajajoč nič prav ne ugaja, se vendar do sedaj na polju in v sadovnjaku prav dobro kaže. Mraz nam je letos hvala Bogu izostal, pač pa nas je toča trikrat obiskala in enopot precej tu in tam škodovala, k sreči ni na široko in dolgo segla. Tudi sena je prav obilo, ker še je obilen dež aprilovo in majevo sušo o pravem času obustavil in močnejšo rast trave pouzročil. Ko bi nas vendar Vsegamogočni pred dalešnjo točo varoval, ker se je ta uima pri nas tako udomačila, da nas malo, da ne vsako leto tu in tam obiše. Po vinogradih je trta dobro ocvetela ali vreme ji najbolj ni ugajalo, ker je vsak dan nekoliko deževalo. Rana plemena in ameriške trte so že pred 14 dneh ocvela. Cepljenje trt na zeleno, katero sem letos 1. jun. za razna naša namizna in za vino sposobna plemena na sledečih ameriških sortah storil, se je prav dobro obneslo, med 40 cepljenci so komaj 4 izostali. Te ameriške podlage so: Izabela, Columbia, York Madeira, Bland, Vitis Solonis. Najbolj trpežna in zoperstavljajoča proti trtni uši je York Madeira, katera sorta se tudi po sušini nahajajočih vinogradih zasaja in potem naša navadna plemena na njo cepijo. Boljšega pomočka proti